

การวิเคราะห์การแปลบทละครเวที : ปัญหาและอิทธิพล ที่มีต่อข้อผิดพลาด

พรวิมล วาบุญ

สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลบทละครเวทีจากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นและวิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาดในการแปลของผู้เรียนแปล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ งานแปลบทละครเวทีเรื่องห่านป่าที่ผลิตโดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จากการวิเคราะห์พบข้อผิดพลาดทั้งทางด้านไวยากรณ์ (ร้อยละ 88.3) และด้านความเหมาะสมกับบริบททางการใช้เงินปฏิบัติศาสตร์และปริเฉท (ร้อยละ 11.7) ส่วนสาเหตุของข้อผิดพลาดนั้นส่วนใหญ่มาจากการที่ผู้เรียนขาดความเข้าใจหรือไม่ได้คำนึงถึงกฎทางไวยากรณ์และโครงสร้างประโยคในภาษาญี่ปุ่น และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของภาษาแม่ ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาการแปลภาษาญี่ปุ่นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการแปลของผู้เรียน อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกทักษะการเขียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนได้อีกด้วย

คำสำคัญ; การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด, ข้อผิดพลาดในการแปล, การแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น

An Analysis of Stage Play Script Translation: Problems and Factors Contributing to Errors

Prawpun Pholboon

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences

Khon Kaen University

Abstract

The main purpose of this study was twofold: to analyze translation errors from Thai to Japanese in the stage play script translated by student translators and to examine causes of the translation errors. The data used in this study were a GAN-stage play script which was translated from Thai to Japanese by student translators who were fourth year Japanese major students at Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. The results revealed that most frequent errors were incorrect use of grammar (88.3%) and pragmatics and discourse (11.7%). The causes of errors included lack of understanding or ignorance of grammatical rules and sentence structure in Japanese, and the influence of the mother tongue. The findings of this study can be used as guidelines for the teaching and learning of Japanese translation in order to prevent and rectify students' problems related to translation errors. Further, the findings may be used by teachers to teach and improve students' Japanese writing skills.

Keywords; Error analysis, Errors of translation, Thai to Japanese translation

บทนำ

สภาพเศรษฐกิจและสังคมในโลกปัจจุบันที่เป็นยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้ทุกประเทศมีเครือข่ายเชื่อมโยงไปทั่วโลก ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการติดต่อระหว่างประเทศเป็นอันมาก รวมไปถึงมีธุรกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ในการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาที่แตกต่างกันจะใช้ภาษากลางคือภาษาอังกฤษในการสื่อสาร แต่ในกรณีที่ไม่สามารถใช้ภาษากลางในการสื่อสารได้โดยตรง หรือไม่มีบุคคลากรในหน่วยงานที่สามารถสื่อสารภาษากลาง หรือภาษาที่ต้องการสื่อในหน่วยงานนั้น ๆ จำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดสิ่งที่แต่ละฝ่าย ต้องการสื่อสารให้อีกฝ่ายหนึ่งโดยใช้ภาษาต้นทางและภาษาปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการแปลจึงมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้น สถาบันการศึกษาหลายสถาบัน จึงจัดทักษะดังกล่าวให้อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศของสถาบันตน เพื่อผลิต บุคคลากรที่มีความสามารถในการแปลออกมารับใช้สังคม

Barnwell (1980) และ Nida & Taber (1982) ได้ให้นิยามของการแปลว่า คือ การผลิตข้อความในภาษาแปลให้ใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับอย่างเป็นธรรมชาติมากที่สุด สุพรรณิ ปันมณี (2552) สิทธา พินิจวุฒล (2542) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การแปล หมายถึง การถ่ายทอดภาษาต้นฉบับจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยรักษารูปแบบ คุณค่าและ ความหมายในข้อความเดิมไว้อย่างครบถ้วน รวมทั้งความหมายแฝง ซึ่งได้แก่ความหมาย ทางวัฒนธรรม ปรัชญา ความคิด ความรู้สึก ฯลฯ ที่อยู่ในต้นฉบับนั้นด้วย การแปลแบ่ง ออกเป็นการแปลเอกสารและการแปลแบบล่าม โดยการแปลเอกสารจะรับสารที่เป็นตัว อักษร ถอดความแล้วแปลงเป็นภาษาเขียน ในขณะที่การแปลแบบล่ามจะรับสารที่เป็นคำพูด ถอดความแล้วแปลงเป็นคำพูด โดยทั่วไป เรียกผู้แปลเอกสารว่า “นักแปล(Translator)” และเรียกผู้แปลแบบล่ามว่า “ล่าม(Interpreter)” (บุษบา บรรจงมณี, 2549)

การแปล(Translation) มีความสำคัญมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง งานแปลเข้ามาบทบาทในหลายด้าน เช่น ด้านวิชาการมีการแปลตำรา คู่มือ งานวิจัย ด้านธุรกิจมีการแปลเอกสารทางการค้า ด้านการเมืองการปกครองมีการแปลเอกสาร เกี่ยวกับกฎหมาย ด้านสื่อสารมวลชนมีการแปลสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อผ่านดาวเทียม และ ด้านวรรณกรรม มีการแปลนวนิยาย เรื่องสั้น สารคดี (เสรี ชมชอบ, 2542)

การแปลเป็นการเผยแพร่งานเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนความรู้
สนับสนุนและสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลต่างภาษา เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าวิจัย
ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมของสังคมสองภาษา (สัญญาวิ สายบัว, 2542) หากผู้แปล
ถ่ายทอดโดยไม่ถูกต้องหรือมีข้อบกพร่อง นอกจากจะทำให้สื่อสารไม่มีประสิทธิผลแล้ว
ยังอาจสร้างความเข้าใจผิด ส่งผลเสียต่อผู้ฟัง ผู้ใช้ ต่อกิจการหรือองค์กรด้วย (บุญชู
ตันติรัตนสุนทร, 2552) ในฐานะผู้สอน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทบทวนบทบาท
และหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ เป็นผู้แปลหรือตัวกลางให้ผู้ส่งสารกับผู้รับสารหรือผู้อ่านสามารถสื่อสาร
กันได้ประสบผลสำเร็จ หรือทำให้ผู้อ่านงานแปลเข้าใจองค์ความรู้ต่าง ๆ ในภาษา
ต่างประเทศได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นจำเป็นต้องทราบถึงปัญหาที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในการแปลก่อน

ข้อผิดพลาด

กล่าวกันว่าข้อผิดพลาดคือสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอในการเรียนภาษาที่สองหรือภาษา
ต่างประเทศ Ellis (1994) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อผิดพลาด หรือ errors”
ว่า คือการเบี่ยงเบนออกจากกฎที่ได้รับการยอมรับของภาษาใดภาษาหนึ่งซึ่งกระทำ
โดยเจ้าของภาษาที่สอง เนื่องจากผู้เรียนขาดความรู้ด้านกฎของภาษาปลายทางที่ถูกต้อง
Corder (1981) กล่าวว่า errors คือข้อผิดพลาดที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศเป็นผู้ทำ
คำว่า errors แสดงให้เห็นถึงคำพูดหรือข้อความที่ผิดหลักหรือกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ของ
ภาษานั้น ๆ และความหมายที่ผิดไป ซึ่งคำพูดและข้อความที่นับว่าเป็น errors จะไม่เป็น
ที่ยอมรับของเจ้าของภาษา และคำว่า errors ยังรวมไปถึงการที่ผู้เรียนภาษาที่สองได้พูด
หรือเขียนสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย โดยทั่วไป ข้อผิดพลาดจะเป็นสิ่งที่ไม่
พึงปรารถนาสำหรับทั้งฝ่ายผู้สอนและผู้เรียน แต่ในขั้นตอนการพัฒนาทางการเรียนรู้
ภาษาคงไม่สามารถปฏิเสธการมีอยู่ของข้อผิดพลาดได้ ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็น
ถึงความไม่สมบูรณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน และในขณะเดียวกันก็สะท้อนปัญหาบาง
ประการในการสอน (Ichikawa- 市川, 1997, สุณีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข, 2551) ในเรื่อง
ข้อผิดพลาดนี้ Ellis (1985) กล่าวว่า ข้อผิดพลาดคือแหล่งข้อมูลที่สำคัญของกระบวนการ
เรียนรู้ภาษาที่สอง เพราะข้อผิดพลาดสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนไม่สามารถจำกฎเกณฑ์
ในภาษาที่สองได้ จึงใช้ภาษาตามแบบฉบับตนเอง

นอกจากนี้ Corder (1967) กล่าวถึงความสำคัญของข้อผิดพลาดว่า ไม่ใช่สิ่งเลวร้าย แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สอง กลุ่มผู้เรียน และกลุ่มผู้สอน ในกรณีของกลุ่มนักวิจัย ข้อผิดพลาดจะนำไปสู่การค้นหาลึกลับที่เรียนรู้ได้ยาก และยังนำไปสู่การค้นหาคะบวน การเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้เรียน ตลอดจนทำให้นักวิจัยต้องคิดกฎเกณฑ์ในการอธิบายว่า “ทำไมจึงใช้ภาษาแบบข้อผิดพลาดนั้นไม่ได้” ส่วนในกลุ่มผู้เรียน ข้อผิดพลาดจะสะท้อนให้เห็นการทดสอบสมมติฐานต่างๆ ของผู้เรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ภาษาที่สอง สำหรับกลุ่มผู้สอน ข้อผิดพลาดจะทำให้ผู้สอนรู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและไม่เข้าใจสิ่งใดบ้าง ผู้สอนจึงมีหน้าที่วิเคราะห์สาเหตุ เสนอแนะวิธีการจัดการ ตลอดจนป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดเช่นนั้นอีก

จะเห็นว่าข้อผิดพลาดมีความสำคัญกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขข้อผิดพลาด เพียงแค่ผู้สอนแก้ไขสิ่งที่ผิดให้ถูกต้องและบอกให้ผู้เรียนรับรู้จดจำ คงไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะยาวได้ ความเป็นไปได้ที่ผู้เรียนจะผิดซ้ำในลักษณะเดิม การแก้ไขข้อผิดพลาดจึงควรทำอย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการพิจารณาประเภทของข้อผิดพลาด วิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาด พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ไข อันจะนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษาถึงปัญหาและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการใช้ภาษาญี่ปุ่นทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยที่ผ่านมา มักจะศึกษาในรูปของปัญหาข้อผิดพลาดที่พบจากข้อมูลการเขียนเรียงความหรือการแต่งประโยค เช่น งานของสุณีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข (2551) Pattarawan et al. (2002) Ishibashi (石橋, 1997) Sakaguchi (坂口, 2004) Sugimoto (杉本, 1997) เป็นต้น แต่ไม่ค่อยพบการศึกษาปัญหาจากการแปลบทละครเวที ในบทความนี้จึงจะวิเคราะห์ข้อผิดพลาดและสาเหตุของความผิดพลาดที่พบในการแปลบทละครเวทีเรื่องห่านป่าจากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยจะวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลทางด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์ และด้านความเหมาะสมกับบริบททางการใช้จริงปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉท ผลการศึกษานี้นอกจากจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

วิชาการแปลภาษาญี่ปุ่นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการแปลของผู้เรียน ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกทักษะการเขียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนได้อีกด้วย

บทละครเวทีเรื่องห่านป่า: ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

บทละครเวทีเรื่องห่านป่า เป็นบทละครเวทีที่ผู้เขียนดัดแปลงมาจากวรรณกรรมเรื่องห่านป่า (雁-GAN) ของโมริ โอเกอิ (Mori Ogai) นักเขียนและนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในสมัยเมจิของญี่ปุ่น แต่งขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1911-1913 เขียนลงเป็นตอนในนิตยสาร Subaru วรรณกรรมเรื่องห่านป่าเป็นเรื่องราวของโอตามะ หญิงสาวลูกสาวเจ้าของร้านขายลูกกวาด ความสวยของเธอทำให้เธอได้พบกับผู้ชายถึงสามคน เรื่องราวความรักและการหลอกลวง ที่แฝงด้วยปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น และเพศ ทำให้โอตามะเหมือนต้องพบเจอกับความโชคร้ายและความไม่จริงใจ ทำให้เธอที่เคยจะยืนหยัดเพื่อจุดยืนของตน ความสุขของตนต้องพ่ายแพ้ให้กับโชคชะตา และจบลงด้วยความผิดหวัง

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา วรรณกรรมเรื่องห่านป่า ได้ถูกนำไปสร้างสรรค์เป็นภาพยนตร์ 2 ครั้ง คือ ปี ค.ศ. 1953 และ 1966 และถูกนำมาจัดทำเป็นละครโทรทัศน์ 6 ครั้ง คือ ปี ค.ศ. 1959, 1962, 1963, 1974, 1993 และ 1994 นักวิชาการชาวญี่ปุ่นกล่าวถึงความน่าสนใจของวรรณกรรมเรื่องห่านป่าไว้ว่า มีความน่าสนใจตรงที่มุมมอง กล่าวคือ หากมองในมุมมองที่มีต่อผู้หญิงที่เป็นเมียน้อย (โอตามะ) จะเป็นวรรณกรรมแนวรักโรแมนติก หากมองในมุมมองที่มีต่อนักศึกษาซึ่งเป็นตัวละครสำคัญอีกตัวหนึ่งในเรื่อง จะเป็นวรรณกรรมแนวจิตวิทยาฝรั่งเศส

ละครเวทีภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ต่อยอดมาจากการเรียนรายวิชา การออกเสียงภาษาญี่ปุ่น ภาษาญี่ปุ่นกับสังคมและวัฒนธรรม การอ่านและการเขียนภาษาญี่ปุ่น วรรณคดีญี่ปุ่น และการแปล1 ทำการแสดงเป็นภาษาญี่ปุ่น ภายในเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนนักศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาญี่ปุ่น หรือผู้ที่สนใจภาษาญี่ปุ่นหรือวัฒนธรรมญี่ปุ่น ตลอดจนชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในจังหวัดขอนแก่น

ผู้เขียนดัดแปลงวรรณกรรมเรื่องห่านป่าเป็นบทละครเวทีตามที่จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2544) กล่าวไว้ว่า การดัดแปลงวรรณกรรมเพื่อการอ่านเป็นวรรณกรรมเพื่อการแสดงนั้น ผู้ดัดแปลงอาจกระทำได้โดย เติม ตัด ทวี ทอน ขยาย ยุบ หรือสลับลำดับ ฉากนาฏการ ตัวละคร ฉากสถานที่ และบทสนทนา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของบทละครที่ตีความใหม่ ในขณะเดียวกันก็ต้องสอดคล้องกับความสนใจของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย และระยะเวลาในการนำเสนอ ผู้เขียนดัดแปลงโดยเรียงลำดับเนื้อหาในแต่ละช่วงจากวรรณกรรมต้นเรื่องและเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้เขียนเพิ่มเติมขึ้นในบทละครให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ผู้เขียนแยกเนื้อหาออกเป็น 3 องก์ องค์กรละ 6 ฉาก ในแต่ละองก์จะมีการเริ่มต้นด้วยทำนองและลีลาพร้อมสมัยแทรกประกอบการเล่าเรื่องรวม 3 ครั้ง เพื่อตรงผู้ชมให้จดจ่อกับการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

จากผลการสำรวจปัญหาและความสนใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น เพื่อปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ. 2554 และการสอบถามก่อนเรียน วิชาการแปลพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการฝึกการแปลสื่อจริงหรือภาษาจริงที่จะนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันมากกว่าที่จะเป็นสื่อตำราซึ่งแสดงให้เห็นสถานการณ์การใช้ไม่ชัดเจนในความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Lewis (1993) เสนอให้ผู้สอนพยายามนำเอกสารจริงมาใช้เป็นสื่อการสอน เพื่อเพิ่มโอกาสสัมผัสภาษาญี่ปุ่นให้กับผู้เรียน แม้ว่าผู้เรียนจะไม่เข้าใจทั้งหมดก็ตาม กอปรกับผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจในละครเวที ผู้เขียนจึงนำวรรณกรรมญี่ปุ่นมาดัดแปลงเป็นวรรณกรรมสำหรับการแสดง จัดทำบทเป็นภาษาไทย ในบทละครเวทีเรื่องห่านป่านี้จะมีทั้งบทพูดและบทบรรยาย¹ มีความยาวของเนื้อหาสำหรับใช้ในการแสดงประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที จากนั้นให้นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 20 คน ที่มีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น JLPT ระดับ N3 ขึ้นไป มีประสบการณ์เคยไปศึกษาในประเทศญี่ปุ่นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ทำการแปลบทละครโดยการแบ่งกลุ่มแปลเป็น 5 กลุ่ม สมาชิกในกลุ่มอยู่ในระดับเก่ง กลาง อ่อนเหมือนกันทุกกลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มสามารถสืบค้นข้อมูลประกอบการแปลได้ ผู้เขียนตรวจสอบคำตอบการแปลที่นักศึกษา

¹ในบทความนี้ ประโยคตัวอย่างใดเป็นบทพูดจะใส่ตัวอักษร K ประโยคใดเป็นบทบรรยายจะใส่ตัวอักษร N ไว้หลังข้อความนั้น เพื่อให้ทราบว่าตัวอย่างที่นำมานั้นเป็นการแปลบทพูดหรือบทบรรยาย

ผลิตขึ้น แล้วให้เจ้าของภาษาจำนวน 2 คน ตรวจสอบคำตอบการแปลอีกครั้ง แล้วนำข้อผิดพลาดในการแปลมาเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษานี้

วิธีการวิเคราะห์

1. ประเมินและจัดประเภทข้อผิดพลาดในการแปลบทละครเวทีเรื่องห่านป่าจากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา ตามกรอบการประเมิน

2. ให้เจ้าของภาษาญี่ปุ่น 2 คน ตรวจสอบการประเมินความถูกต้องในการแปล และการจัดประเภทข้อผิดพลาดอีกครั้ง กรณีที่เจ้าของภาษามีความเห็นไม่ตรงกัน ผู้เขียนนำส่วนที่มีความเห็นไม่ตรงกันนั้นไปสัมภาษณ์ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นอื่น จำนวน 3 คน ว่าคำ ข้อความ หรือประโยคนั้นมีความผิดพลาดหรือไม่ อย่างไร หรือจัดอยู่ในประเภทความผิดพลาดใด ด้วยเกณฑ์คะแนน 2 ใน 3 ขึ้นไป

3. สัมภาษณ์ผู้เรียนแปลถึงเหตุผลในการแปลในส่วนที่ผิดพลาดนั้น ๆ

4. วิเคราะห์ปัญหาข้อผิดพลาดในการแปลโดยการหาค่าความถี่ คำร้อยละ

5. วิเคราะห์สาเหตุของการแปลผิดพลาดโดยการวิเคราะห์จากการแปล และจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้แปลถึงปัจจัยในการแปลผิดพลาด โดยการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (content analysis)

การแบ่งประเภทข้อผิดพลาด

การแบ่งประเภทข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาญี่ปุ่นนั้น Ichikawa (市川, 1997) ได้แบ่งประเภทของข้อผิดพลาดในภาษาญี่ปุ่นเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. การตกหล่น (omission) คือ การละคำที่ควรใส่

2. การใช้เกินจำเป็น (addition) คือ การเพิ่มคำในตำแหน่งที่ไม่ควรใส่เพิ่ม

3. รูปคำผิด (misformation)

4. การสับสนในการใช้ (คำช่วยรูปประโยค Aspect, Modality, Voice และอื่น ๆ

(alternating form)

5. ลำดับคำผิด(misordering) เช่น zehi koredake wa anata ni misete agetai.

→ koredake wa anata ni zehi misete agetai.

6. อื่น ๆ

Toyoshima (豊島, 2016) ศึกษาแนวโน้มของข้อผิดพลาดของผู้เรียนแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาญี่ปุ่น ได้แบ่งปัญหา ข้อผิดพลาดออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) การแปลไม่เสร็จสมบูรณ์ คือ การไม่แปล การไม่ถ่ายทอดความหมายแฝง
- 2) การแปลผิด คือ การใช้คำผิด การตกหล่น การใช้เกินจำเป็น และการแปลความหมายผิดเพี้ยนกับต้นฉบับ
- 3) โครงสร้างไวยากรณ์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การแปลไม่เป็นธรรมชาติ คำช่วยผิด คำกริยานำผิด รูปคำผิด รูปประโยคผิด สะกดผิด แบ่งวรรคตอนผิด และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางไวยากรณ์
- 4) คุณภาพของงานแปล คือ ไม่ราบรื่น แปลตรง เยิ่นเย้อ
- 5) สำนวน สลึงไม่เหมาะสมกับ register

การประเมินข้อผิดพลาด

บทละครเวทีเรื่องห่านป่าที่ให้นักศึกษาทำการแปล ส่วนใหญ่เป็นบทพูด และมีบทบรรยายประกอบ ในหน้าแรกมีข้อมูลส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ของตัวละครเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการแปล การประเมินข้อผิดพลาดยึดตามเกณฑ์งานแปลของ Nida (1982) คือ แปลถูกต้อง ภาษาแปลเป็นธรรมชาติ คงอรรถรส และสามารถสร้างอารมณ์ร่วมหรือปฏิกิริยาตอบกลับของผู้อ่านได้เทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับต้นฉบับเดิม สำหรับการวิเคราะห์หว่าคำ ข้อความ หรือประโยคนั้นเป็นการแปลผิดพลาดหรือไม่ ผู้เขียนและเจ้าของภาษาญี่ปุ่นที่เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาว่าภาษาแปลนั้นเป็นคำ ข้อความ หรือประโยคที่เหมาะสมที่สุดในภาษาแปล(ภาษาญี่ปุ่น)หรือไม่ และเนื่องจากมุ่งศึกษาในรูปแบบการแปลกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น และต้องการพิจารณาข้อผิดพลาดในเชิงลึกทั้งในด้านระดับคำและระดับประโยค ผู้เขียนจึงวิเคราะห์ข้อผิดพลาดโดยอ้างอิงจากงานของ Ichikawa และ Toyoshima ดังกล่าว โดยแบ่งประเภทของข้อผิดพลาดเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์และเนื้อหา และด้านความเหมาะสมกับบริบททางการใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉท

ด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์และเนื้อหานั้น ในที่นี้ จะหมายรวมทั้งความผิดพลาดที่เกี่ยวข้องทางไวยากรณ์ ได้แก่ การใช้คำช่วยผิด โครงสร้างผิด รูปคำผิด รูปประโยคผิด ลำดับคำผิด หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับไวยากรณ์ และการผิดพลาดทางเนื้อหา อันเนื่องมาจากการตกหล่นทำให้เข้าใจความหมายคลาดเคลื่อน การใช้เกินจำเป็น การแปลเนื้อหาผิดเพี้ยนกับต้นฉบับ รวมถึงการใช้คำหรือสำนวนผิด

ด้านความเหมาะสมกับบริบททางการใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์² และปริจเฉทใช้วิเคราะห์ประโยคหรือข้อความที่ถูกต้องตามไวยากรณ์แต่ไม่เหมาะสมกับบริบท และมีลักษณะการใช้ที่ฟังแล้วไม่เป็นธรรมชาติสำหรับคนญี่ปุ่น Kanemizu (金水, 2016) กล่าวว่า การใช้ภาษาแสดงให้เห็น อายุ เพศ อาชีพ สถานะ ชนชั้น ถิ่นฐาน ยุคสมัย วัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ ดังนั้น การใช้ที่ฟังแล้วไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรมชาติสำหรับชาวญี่ปุ่น ในที่นี้ หมายถึง การใช้คำ สำนวน หรือโครงสร้างที่ไม่เหมาะสมกับอายุ เพศ อาชีพ สถานะ ชนชั้น ถิ่นฐาน ยุคสมัย สังคม และวัฒนธรรมของตัวละครนี้

ประเภทของข้อผิดพลาดในการแปลบทละครเวทีเรื่องห่านป่า

เมื่อพิจารณาข้อผิดพลาดในการแปลบทละครเวทีเรื่องห่านป่าจากภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น พบว่าข้อผิดพลาดส่วนใหญ่เป็นข้อผิดพลาดที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ผู้เรียนได้เคยเรียนรู้มาก่อนแล้วทั้งสิ้น เมื่อนำข้อผิดพลาดของผู้เรียนมาแบ่งประเภทสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การแปลผิดพลาด และการแปลถูกต้องตามไวยากรณ์แต่ไม่เป็นธรรมชาติตามสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น กล่าวคือ การแปลผิดพลาดจะเป็นข้อผิดพลาดด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์และเนื้อหา ขณะที่การแปลถูกต้องแต่ไม่เป็นธรรมชาติจะเป็นข้อผิดพลาดด้านความเหมาะสมกับบริบททางการใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉท ดังตารางที่ 1

²Levinson (1983) ได้ให้คำจำกัดความ วัจนปฏิบัติศาสตร์(pragmatics) คือ การศึกษาถึงการใช้ภาษา หรือการสื่อความหมายของถ้อยคำโดยนำเอาบริบท (context) มาพิจารณาด้วย บริบท คือ สถานการณ์ที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งรวมทั้งคำพูดและภาษาท่าทาง สิ่งที่ถูกกล่าวถึง และผลของคำพูด

ตารางที่ 1 ประเภทและความถี่ของข้อผิดพลาด

ประเภทของข้อผิดพลาด		จำนวน	
		แห่ง	ร้อยละ
ด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์และเนื้อหา	คำช่วย	169	13.4
	รูปของคำกริยา	31	2.5
	ลำดับคำ	28	2.2
	รูปประโยค	148	11.8
	การใช้คำและสำนวนผิด	351	27.9
	การตกหล่น	174	13.8
	การใช้เกินจำเป็น	210	16.7
ด้านความเหมาะสมกับบริบททางการเงินปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉท		147	11.7
รวม		1258	100.0

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าร้อยละ 88.3 เป็นข้อผิดพลาดทางด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์และเนื้อหาที่เหลือ ร้อยละ 11.7 เป็นการแปลผิดพลาดทางด้านความเหมาะสมกับบริบททางการเงินปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉท และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของข้อผิดพลาดทางด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์และเนื้อหา พบว่า ข้อผิดพลาดด้านการแปลคำผิด การใช้คำและสำนวนผิดมีมากที่สุด (ร้อยละ 27.9) รองลงมาคือข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับการใช้เกินความจำเป็น (ร้อยละ 16.7) การตกหล่น (ร้อยละ 13.8) การใช้คำช่วย (ร้อยละ 13.4) รูปประโยค (ร้อยละ 11.8) รูปของคำกริยา (ร้อยละ 2.5) และการลำดับคำ (ร้อยละ 2.2) ตามลำดับ

ข้อผิดพลาดด้านความถูกต้องทางไวยากรณ์และเนื้อหา

- ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับการเลือกใช้คำและสำนวนผิด

เมื่อพิจารณาข้อผิดพลาดพบว่าเป็นปัญหาการแปลคำและสำนวนไม่เท่าเทียมกับต้นฉบับ โดย เป็นการผิดพลาดจาก 2 กรณี ดังนี้

(1) คำที่ใช้ผิดกับคำที่แก้ไขมีคำแปลในภาษาไทยใกล้เคียงกัน เช่น

ตัวอย่าง 1 ข้าจะย้ายมาอยู่กับพวกเจ้าที่นี่ (K)

ผิด 私はあなたたちの家に引っ越します。

ควรแก้เป็น 私はあなたたちの家に移ります。

ตัวอย่าง 2 ทำอะไรอยู่เธอคุณ ดูเธอจริงใจจังจิง (K)

ผิด 真面目な顔して、何言ってるの。

ควรแก้เป็น 真剣な顔して、何言ってるの。

ตัวอย่าง 3 อ่า...เอาตรงๆ ก็เรื่องเงินนะครับ คืออยากจะขอยืมเงินซัก 5 เยน (K)

ไม่เหมาะสม あのう、正直に言うと、お金のことなのです。五円貸してくれませんか。

ควรแก้เป็น あのう、実は、お金のことなんです。五円貸してくれませんか。

คำบางคำแม้จะมีความหมายในภาษาไทยใกล้เคียงกัน แต่ในภาษาญี่ปุ่น มีการแยกแยะความหมายและการใช้ คำที่ใช้ผิดเป็นคำที่มีวิธีการใช้แตกต่างจากความหมายที่ผู้แปลต้องการ เหตุที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในลักษณะนี้ อาจเป็นเพราะแหล่งข้อมูลที่จะแสดงตัวอย่างประโยคที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความแตกต่างในการใช้คำศัพท์ หรือ สำนวนมีน้อย ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถใช้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนเลือกจำคำแปลเพียงบางส่วนจึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ จากตัวอย่าง 1 คำว่า 引っ越します และ 移ります มีความหมายว่าย้ายเหมือนกัน แต่จากบริบทในเรื่องแล้ว คนที่จะย้ายมาอยู่ไม่ได้ย้ายถิ่นฐานที่อยู่ แต่เป็นการนำตัวเองมาอยู่ด้วยเท่านั้น ตัวอย่าง 2 ในบริบทคือสามีพูดด้วยสีหน้าจริงจังอยู่คนเดียว ภรรยาเข้ามาเห็นจึงถาม ในบริบทนี้

จึงควรใช้ 真剣 มากกว่า 真面目 ถึงแม้จะแปลว่าจริงจังเหมือนกันในภาษาไทย ตัวอย่าง 3 ผู้ที่มาขอยืมเงินมาถึงก็พูดเรื่องดินฟ้าอากาศ คนให้ยืมจึงถามว่าคงไม่ได้มาคุยเรื่องดินฟ้าอากาศใช่ไหม ในบริบทนี้จึงน่าจะใช้ 実は มากกว่าที่จะใช้ 正直に言う と ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้เรียนนำมาใช้จากการจำคำแปลเพียงบางส่วน และตัวอย่าง 3 น่าจะเป็นการแปลแบบที่อิงตามภาษาไทยจนเกินไป

(2) คำที่ใช้ผิดกับคำที่แก้ไขมีคำแปลในภาษาไทยไม่ตรงกัน

ตัวอย่าง 4 ระหว่างที่โอคาตะกับโมริเดินกลับจากโรงอาบน้ำได้เดินสวนกับผู้หญิงคนหนึ่ง (N)

ผิด 岡田と森は銭湯から帰る途中で、ある女に出会った。

ควรแก้เป็น 岡田と森は銭湯から帰る途中で、ある女にすれ違った。

ตัวอย่าง 5 แม่ตอนนั้นจะเป็นคำคืนที่ค่อนข้างผิด

แต่โอคาตะก็ต้องตะลึงกับความงดงามของเธอคนนั้น (N)

ผิด その時は暗い闇になっているけど、
その女の美しさに瞬間まで気づかなかった。

ควรแก้เป็น その時は暗闇の中でもわかるくらいの美しさであざ
んとした。

ข้อผิดพลาดนี้น่าจะเกิดจากการไม่รู้จักคำนั้น ๆ อันเนื่องมาจากไม่ค่อยปรากฏในตำราเรียน ทำให้หลีกเลี่ยงคำศัพท์ที่ไม่รู้จักไปเลือกใช้คำอื่นแทนจากการตีความเองว่าน่าจะครอบคลุมถึงความหมายที่ต้องการจะสื่อได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ผู้เรียนตีความคำว่าไม่รู้ตัวเป็นการตะลึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการแปล

ตัวอย่าง 6 สองพ่อลูกต่างร้องไห้ด้วยความเจ็บแค้นและเสียใจ (N)

ผิด 娘と父親が苦しく泣いていた。

ควรแก้เป็น 娘と父親は悔しくて泣いた。

ข้อผิดพลาดในลักษณะนี้ น่าจะเกิดจากการที่ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์นั้น ไม่สมบูรณ์ เข้าใจความหมายผิดหรือจำความหมายสับสน จึงนำคำศัพท์นั้นไปใช้ในบริบทที่ไม่เหมาะสม ตัวอย่าง 6 จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เรียนจำความหมายสับสน

- ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับรูปของคำกริยา

ผู้แปลใช้รูปคำผิด ทั้งนี้จะเกิดจากการที่ในภาษาไทยไม่มีการผันรูปคำ ทำให้ผู้แปลไม่ค่อยตระหนักในเรื่องนี้

ตัวอย่าง 7 ทำไมมานั่งร้องไห้อยู่ตรงนี้คะ (K)

ผิด どうして泣いていたのですか。

ควรแก้เป็น どうして泣いているのですか。

ตัวอย่าง 8 (ต่อจากตอนแรก) ผู้พ่อมีสีหน้ากังวลใจมากขึ้น (N)

ผิด 父親はもっと悩む顔をした。

ควรแก้เป็น 父親はさらに悩んだ顔をした。

- ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปประโยค

ผู้แปลจำนวนมากยังสับสนกับความหมายและหน้าที่การใช้รูปประโยคภาษาญี่ปุ่น เช่น การสับสนระหว่างรูปประโยค わけはない กับ わけではない, よう กับ ため, รูปสมมติ と กับ たら การใช้ ~の (ん) です การใช้ Aspect, Modality, Voice เป็นต้น

ตัวอย่าง 9 หากตำรวจผู้นี้คิดจะใช้อำนาจในทางที่มีชอบจริง ๆ ตนเองที่เป็นเพียงแค่เจ้าของร้านลูกกวาดนั้นไม่มีอำนาจขัดขึ้นได้เลย (N)

ผิด もしこの巡査が権威を使って悪いことをしようとしたら、ただ飴細工屋には抵抗できるわけではない。

ควรแก้เป็น もしこの巡査が権威を使って悪いことをしたら、ただ飴細工屋には抵抗できるわけではない。

รูปประโยค わけではない กับ わけはない มีความหมายต่างกัน แต่ผู้เรียนน่าจะเกิดความสับสนจากการมีคำที่คล้ายกันประกอบอยู่จำนวนมาก จึงคิดว่ามีความหมายเหมือนกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้รูปประโยคนั้นอย่างไม่สมบูรณ์ หรือมีความเข้าใจไม่เพียงพอในรูปประโยคเหล่านั้น

ตัวอย่าง 10	ข้ามีเรื่องจะคุยกับท่าน ขอเวลาสักประเดี๋ยวจะได้ไหม (K)
ผิด	ちょっとお話ししたいことがあります、よろしいですか。
ควรแก้เป็น	ちょっとお話ししたいことがあるのですが、よろしいですか。

รูปประโยคที่สับสนในลักษณะนี้เป็นรูปประโยคที่ผู้เรียนเคยเรียนแล้วทั้งสิ้น ผู้เรียนสับสนการใช้รูปประโยคที่เมื่อแปลเทียบเป็นภาษาไทยบางครั้งแปลโดยใช้คำเดียวกันหรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่มีข้อจำกัดในการใช้แตกต่างกัน ทำให้เข้าใจผิดคิดว่ารูปประโยคเหล่านั้นเหมือนกัน การที่ผู้เรียนเกิดความสับสนไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างในการใช้ได้ นั้น น่าจะเกิดจากการที่ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับความหมายและหน้าที่การใช้รูปประโยคไม่สมบูรณ์ จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในลักษณะนี้ขึ้น ดังตัวอย่างที่ 10 ありますが กับ あるのですが มีความหมายว่า “มี...” เหมือนกัน แต่ ありますが ไม่ได้มีหน้าที่การใช้หรือความหมายเพื่อเป็นการเกริ่นนำเรื่องเช่นเดียวกับ あるのですが

ตัวอย่าง 11	โอดามะพูดด้วยน้ำเสียงเจ็บปวด และร้องไห้ออกมา (N)
ผิด	お玉が苦しく言いながら、泣き出した。
ควรแก้เป็น	お玉は苦しうに言いながら、泣き出した。

รูปประโยคที่สับสนในลักษณะนี้เป็นรูปประโยคที่เมื่อแปลเทียบเป็นภาษาไทยจะใช้คำเดียวกันแต่มีข้อจำกัดในการใช้ คือ เป็นคำที่ใช้เฉพาะกับประธานของประโยคที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 หากประธานเป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 จะมีการใช้ในรูปแบบอื่น

ตัวอย่าง 12	โชคยังดีนะที่มีคนช่วยไว้ทัน น่าสงสารจริงๆ (K)
ผิด	偶然通りかかった人が助けたそうだ。可哀想に。
ควรแก้เป็น	偶然通りかかった人に助けられたみたい。 可哀想に。

ข้อผิดพลาดลักษณะนี้น่าจะเป็นการผิดพลาดในการแปลประโยคกรรมจากภาษาไทยมักจะใช้ประโยคกรรมจากกับเหตุการณ์ที่ได้ผลรับทางลบ แต่ต่างจากภาษาญี่ปุ่นที่สามารถใช้ได้ทั้งทางบวก ทางลบ

ตัวอย่าง 13 เหตุการณ์นี้สร้างบาดแผลในใจของโอดามะอย่างรุนแรง (N)

ผิด このことはお玉の心の中に深く 傷を付けてしまった。

ควรแก้เป็น このことでお玉の心に深く 傷が付いてしまった。

ผู้เรียนสับสนการใช้รูปประโยคกรรมกริยากับกรรมกริยาที่เมื่อแปลเทียบเป็นภาษาไทยบางครั้งแปลโดยใช้คำเดียวกันหรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน แต่มีข้อจำกัดในการใช้ เช่น ตัวอย่าง 13 ประธานของประโยค “เหตุการณ์” ไม่สามารถกระทำกริยาได้ ผู้เรียนน่าจะแปลแบบยึดติดกับต้นฉบับจนเกินไปจึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการแปล

ตัวอย่าง 14 หมอนั้นทำสารเลวอะไรไว้บางคนแถมนี้ก็รู้กันทั้งนั้นแหละ (K)

ผิด あいつが最低なことをしたなんて、このあたりの人は皆知っているよ。

ควรแก้เป็น あいつが最低なことをしているなんて、このあたりの人は皆知っているよ。

ข้อผิดพลาดลักษณะนี้น่าจะเกิดจากความไม่เข้าใจในไวยากรณ์เพียงพอ และการตีความไม่ถูกต้อง อันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างสองภาษา ในภาษาไทยไม่มีคำที่จะบ่งบอกว่าคำกริยานั้น ๆ อยู่ในสภาพต่อเนื่อง จึงทำให้ภาษาแปลมีความหมายว่าการทำเลวนั้นสิ้นสุดแล้ว ทั้งที่เป็นการกระทำที่ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

- ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับลำดับคำ

โครงสร้างประโยคในภาษาญี่ปุ่นมีกฎเกณฑ์ของการเรียงลำดับคำในประโยค เช่น คำขยายอยู่หน้าคำหลัก ผู้เรียนสับสนว่าคำใดเป็นคำหลักที่แท้จริงทำให้ลำดับคำผิด

- ตัวอย่าง 15 กลิ่นอายของเยอรมันกับที่นี่จะแตกต่างกันมากไหมนะ (K)
 ผิด ニッポンというものはドイツとどのぐらい差がある
 かな。
 ควรแก้เป็น ドイツというものはニッポンとどのぐらい差がある
 のかな。

การลำดับคำผิดดังกล่าวทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับแปล
 ตัวอย่าง 15 ทำให้คิดว่าผู้พูดเป็นคนเยอรมันที่กำลังจะมาญี่ปุ่นซึ่งไม่สอดคล้องกับเรื่อง
 ที่เป็นคนญี่ปุ่นกำลังจะไปเยอรมัน

- ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับการตกหล่น

ส่วนใหญ่เป็นความผิดพลาดอันเกิดจากการตัดข้อความที่สำคัญหรือไม่แปล
 หรือไม่ตีความ ทำให้ความหมายผิดไปจากต้นฉบับ หรือขาดความสมบูรณ์ น่าจะเกิดจาก
 การที่ผู้เรียนไม่รู้จักคำศัพท์สำนวน จึงเลือกใช้คำที่ตนรู้จักและคิดว่าน่าจะใช้แทนกันได้มา
 ทดแทน หรือเกิดจากการตีความไม่ถูกต้อง ทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนจากบริบท เช่น

- ตัวอย่าง 16 ตำรวจได้ยินบทสนทนาของชายทั้งสองจึงเกิดความสนใจในตัว
 โอตามะ (N)
 ผิด 巡査が、二人の男性の話を聞き、お玉を気にな
 った。
 ควรแก้เป็น 巡査が、二人の男性の話を聞き、お玉のことが気にな
 なった。

การตกหล่น のこと ทำให้เป็นการบ่งชี้ในขอบเขตความหมายที่แคบ
 ไม่ตรงกับบริบทของต้นฉบับที่ต้องการสื่อถึงความหมายกว้าง ซึ่งตามบริบทของเรื่องแล้ว
 ตำรวจได้ยินเรื่องราวของโอตามะหลายเรื่อง ความผิดพลาดในลักษณะนี้น่าจะเกิด
 จากการที่ผู้เรียนอาจไม่เห็นความสำคัญหรือไม่รอบคอบในการเก็บรายละเอียดจาก
 ต้นฉบับให้ครบถ้วน

ตัวอย่าง 17 ฉันจะพาลูกเข้านอนก่อน(K)

ผิด 私は先に寝るよ。

ควรแก้เป็น 私は子供を先に寝かしつけるから、おやすみ。

ตัวอย่าง 17 ผู้เรียนทำการแปลเพียงข้อความ “ฉันเข้านอนก่อน” แล้วละ
ข้อความ “จะพาลูก” น่าจะเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงคำที่ไม่รู้จัก นำคำว่าตนเองนอน
มาทดแทนเพื่อหมายรวมถึงการพาลูกนอนด้วย แต่จากบริบทของเรื่อง ข้อความ
“ฉันเข้านอนก่อน” นี้ไม่ได้สื่อหรือแฝงความหมายถึงสิ่งที่ละไปได้จึงทำให้เกิดความผิดพลาด
ในการแปล

- ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับการใช้เกินจำเป็น

การแปลเกินมี 2 ลักษณะ คือ การแปลเกินจากต้นฉบับซึ่งข้อความที่เพิ่มมานั้น
ไม่จำเป็นต้องมีในประโยค เพราะจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป เช่น ตัวอย่าง 18 และ
กรณีที่แปลโดยใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันมากกว่า 1 ที่ ทำให้เกิดการซ้ำซ้อน เช่น
ตัวอย่าง 19

ตัวอย่าง 18 โอตาตะโกนเรียกพ่อซึ่งกำลังเก็บข้าวของอยู่ที่หน้าร้าน (N)

ผิด お玉は店の前に物を片付けている父親を呼んだ。

ควรแก้เป็น お玉は店の前で片付けている父親を呼んだ。

ตัวอย่าง 19 ... และ เป็นที่หมายปองของชายหนุ่มแทบทุกคนเพียงแคได้
ปรายตามอง (N)

ผิด ... 。そして、一目あっただけで彼女に恋に落ちる
男性たちが多かった。

ควรแก้เป็น ... 。そして、一目見ただけで彼女に恋に落ちる男
性が多かった。

ตัวอย่าง 18 คำว่า 片付けている มีความหมายว่าเก็บของอยู่แล้ว การใส่คำว่า
物 ลงไปทำให้รู้สึกเหมือนการจัดของสำหรับวางขายในตอนเช้า แต่ในบริบทของเรื่อง
ในตอนนั้นเป็นการเก็บกวาดให้เรียบร้อยหลังจากเสร็จสิ้นการขายขนมในวันนั้นแล้ว

• ข้อผิดพลาดที่เกี่ยวข้องกับคำช่วย

คำช่วยที่ใช้ผิดมีหลากหลาย เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีการใช้คำช่วยผิดแยกได้เป็น ดังนี้

(1) การใช้คำช่วยเพื่อแสดงประธานของประโยค เช่น

ตัวอย่าง 20	พ่อเห็นเช่นนั้นจึงเข้ามาถึงตัวลูกสาวและปิดมือของสะบะรุโร่ทิ้งไป (N)
ผิด	父親がそれを見て、三郎の手を振り払ってお玉を引きよせた。
ควรแก้เป็น	父親はそれを見て、三郎の手を振り払ってお玉を引きよせた。

ตัวอย่าง 20 พ่อเป็นผู้กระทำการ ดังนั้น ประโยคนี้จึงต้องใช้คำช่วย は เพื่อแสดงว่าประธานของประโยคย่อยและประโยคหลักเป็นคนเดียวกัน ขณะที่ตัวอย่าง 21 ประธานของประโยคย่อยกับประธานของประโยคหลักต่างกัน ต้องใช้คำช่วย が แต่ผู้แปลกลับใช้คำช่วย は ทำให้แสดงความหมายว่าประธานในประโยคย่อย และประโยคหลักเป็นคนเดียวกัน

ตัวอย่าง 21	สะบะรุโร่รออยู่ในห้องโถงขณะที่โอตามะเข้าไปเตรียมอ่างน้ำร้อน (N)
ผิด	お玉はお風呂を準備している間、三郎は居室で待っていた。
ควรแก้เป็น	お玉がお風呂を準備している間、三郎は居間で待っていた。
ตัวอย่าง	เงินต้องตัวนี้เลย ตัวใหญ่ไขมันเยอะ เอาไปทำซาซิมิรับรองว่า

ถูกใจคุณลูกค้าแน่นอน (K)

ผิด	それなら、こちらの魚はお勧めです。魚の脂も多いし、刺身向けですよ。
ควรแก้เป็น	それなら、こちらの魚がお勧めです。脂も多いし、刺身向けですよ。

ปัญหานี้จะเกิดจากผู้เรียนไม่แม่นยำหรือไม่เข้าใจหน้าที่ที่แตกต่างกันระหว่างคำช่วยหัวเรื่องซึ่งอยู่ในระดับข้อความ กับคำช่วยแสดงความหมายและหน้าที่ประธานในระดับประโยค จึงทำให้เกิดการใช้ที่สับสน

(2) การใช้คำช่วยตามคำใกล้เคียงที่ปรากฏรวม

ผู้เรียนเลือกใช้คำช่วยตามคำใกล้เคียงที่ปรากฏรวมโดยมิได้คำนึงถึงความหมายโดยรวมของทั้งประโยค เช่น

ตัวอย่าง 22 พบกันหน้าโรงอาบน้ำ (N)

ผิด 銭湯の前に会う。

ควรแก้เป็น 銭湯の前で会う。

จากตัวอย่าง 22 ผู้เรียนใช้คำช่วย に ร่วมกับคำนามแสดงตำแหน่ง โดยมีได้คำนีวว่าในประโยคต้องการแสดงสถานที่ที่เกิดการกระทำ มิใช่แสดงสถานที่ที่มีบางสิ่งบางอย่างอยู่ ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดลักษณะเดียวกับที่พบในงานวิจัยของ Sakota (迫田, 2002) ซึ่งได้สรุปข้อผิดพลาดเหล่านี้ว่าเกิดจากกลยุทธ์การจัดการภาษาของผู้เรียน ผู้เรียนมีแนวโน้มฟังพยางค์ที่ปรากฏอยู่ใกล้โดยมิได้พิจารณาความหมายรวมของทั้งประโยคก่อนจากการสอบถามการจดจำคำร่วมกับคำที่ปรากฏรวมถือเป็นกลยุทธ์ในการเรียนอย่างหนึ่งของผู้เรียน นั่นคือ ผู้เรียนเลือกจำวิธีใช้โดยดูคำที่ปรากฏใกล้ คือ จำคำช่วย に ว่าใช้คู่กับคำแสดงตำแหน่ง เช่น ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างบน ข้างล่าง ข้างใน ข้างนอก ที่มักจะเห็นคำว่า に ปรากฏพร้อมกับคำเหล่านั้นในการเรียนในระดับต้นโดยไม่ได้สังเกตคำกริยาที่ปรากฏรวม ทำให้เกิดความสับสนในการใช้คำช่วยที่มีหน้าที่ใกล้เคียงกัน คือ で, に ซึ่งมีหน้าที่บ่งชี้คำนามข้างหน้าที่เป็นสถานที่เช่นเดียวกันแต่ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อเห็นคำว่า 前 จึงเลือกคำช่วย に กลยุทธ์ของผู้เรียนในลักษณะนี้นับว่าเป็นการขัดขวางการเรียนรู้

ในขณะเดียวกันคำช่วยที่จำเป็นต้องปรากฏรวมกันไม่สามารถนำคำช่วย เช่น しか、は、も มาแทนได้ ผู้เรียนมีความสับสนทำให้เกิดความผิดพลาด เช่น

ตัวอย่าง 23 โมริรู้สึกเหมือนกับว่าโอะคาตะได้พูดอะไรสักอย่างกับเธอด้วยเสียงเบาบางราวกับต้องการเพียงแค่ให้ได้ยินเพียงคนเดียว (N)

ผิด 森は、岡田が彼女しか聞こえないように彼女に何か小さい声で言った気がした。

ควรแก้เป็น 森は、岡田が彼女にしか聞こえないように彼女に何か小さい声で言った気がした。

(3) การใช้คำช่วยที่มีความสัมพันธ์กับกริยาที่มีคู่สกรรมกริยา อกรรมกริยา ข้อผิดพลาดที่พบเป็นการใช้คำช่วยผิดโดยมีความสัมพันธ์กับคำกริยาที่เลือกใช้ และจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนคิดความหมายของคำกริยาคำนั้น ๆ ว่าเป็นเช่นเดียวกับคำกริยาในภาษาไทย ตัวอย่างข้อผิดพลาด เช่น

ตัวอย่าง 24 พอทั้งสองกลับไปก็บัง ก็พบกับท่านตัวหนึ่ง (N)

ผิด 二人は沢に戻ると、一羽の雁を見つかった。

ควรแก้เป็น 二人は沢に戻ると、一羽の雁が見つかった。

คำว่า 見つかった ผู้เรียนเข้าใจว่าเป็นสกรรมกริยาจึงใช้คำช่วย を เพื่อแสดงกรรม ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่เกิดจากผู้เรียนคิดความหมายของคำกริยาในประโยคตามความหมายแบบคำกริยาคำเดียวกันในภาษาไทย

(4) การใช้คำช่วยที่เกิดจากการละในภาษา เช่น

ตัวอย่าง 25 โอตามะ โลกนี้มันไม่ยุติธรรมกับทุก ๆ คนเสมอไปหรอก ยิ่งคนจน ๆ อย่างพวกเราแล้ว... (K)

ผิด お玉、世の中は皆に平等にできているわけではないよ。特に、貧乏な私たちはね。

ควรแก้เป็น お玉、世の中は皆に平等にできているわけではないよ。特に、貧乏な私たちにはね。

ตัวอย่าง 25 ทำให้ 私たち (พวกเรา) กลายเป็นหัวข้อของประโยคแทนที่จะเป็นเป้าหมายของการทำกริยาดังที่ต้นฉบับต้องการสื่อ ปัญหาความผิดพลาดนี้น่าจะมาจากการละในภาษา (Ellipsis 省略) ซึ่งในประโยคนี้ละภาคแสดงของประโยคแรก คือ 平等にできているわけではないよ

ตัวอย่าง 26 ทั้งที่ตัวหนูในตอนนี้น่ะสามารถช่วยให้พ่ออยู่กินสบายได้แล้วนะ
(K)

ผิต あなたはお父さんの面倒をみてあげないと。

ควรแก่เป็น あなたがお父さんの面倒をみてあげないと。

ในประโยคนี้นี้จะภาคแสดงของประโยคเช่นกัน ทำให้ผู้เรียนสับสนไม่สามารถ
เลือกใช้คำช่วยได้ถูกต้อง

(5) การใช้คำช่วยที่มีความสัมพันธ์กับการระบุชี้

ตัวอย่าง 27 ใช้คะ มีอะไรหรือคะ (K)

ผิต ええ、そうですが、なにが用でございますか。

ควรแก่เป็น ええ、そうですが、なにか用でございますか。

ตัวอย่าง 28 อูเมะ ไม่รู้จะสรรหาคำพูดใด ๆ มาปลอบใจโอตามะได้เลย (N)

ผิต 梅は、お玉に何か言ったらいいかわからない。

ควรแก่เป็น 梅は、お玉に何を言ったらいいかわからない。

เมื่อคำช่วย か ตามหลังคำแสดงคำถาม จะให้ความหมายว่า “บาง/สักอย่าง”
เมื่อนำรูปประโยค [คำแสดงคำถาม + か] จะมีความหมายว่า any ในภาษาอังกฤษ
หากนำคำช่วย が หรือ を มาใช้ ความหมายจะเปลี่ยนไปขณะเดียวกันในตำแหน่งที่ต้องใช้
คำช่วย が หรือ を เพื่อบ่งชี้ ผู้เรียนแปลกลับสื่อเป็นอะไรบางอย่าง ซึ่งจากการพูดคุย
กับผู้แปลผิดพลาดในลักษณะนี้ พบว่าผู้เรียนแปลเข้าใจเนื้อความไม่ถ่องแท้จึงทำให้เกิด
ความผิดพลาดในการแปล อย่างไรก็ตาม ข้อผิดพลาดในลักษณะนี้อาจกล่าวได้ว่าเกิดจาก
การแปลตรงจากภาษาไทยเช่นกัน

ข้อผิดพลาดด้านความเหมาะสมกับบริบทการใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์

ข้อผิดพลาดด้านนี้เป็นการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามไวยากรณ์แต่ไม่เป็นธรรมชาติ
ตามสังคมและวัฒนธรรมแบบญี่ปุ่น Cook (1999) กล่าวว่า ไม่ใช่ว่าประโยคที่ถูก
ไวยากรณ์ทุกประโยคจะน่าสนใจ ตรงประเด็น และเหมาะสมที่สุด เนื่องจากบางประโยค
ที่ถูกไวยากรณ์สื่อความหมายที่ผิดไปจากความคิดปกติของมนุษย์ หรือในวัฒนธรรมของ
ภาษานั้น ๆ

จากการวิเคราะห์พบว่าเป็นการผิดพลาดจากการที่ แปลเป็นภาษาพูดแทนที่จะเป็นภาษาเขียน ทางกร แปลเป็นภาษาเขียน ทางกรแทนที่จะเป็นภาษาพูด ใช้ภาษาผู้หญิงแทนที่จะเป็นภาษาผู้ชาย ใช้ภาษาผู้ชายแทนที่จะเป็นภาษาผู้หญิง ใช้ภาษาธรรมดาแทนที่จะเป็นภาษาสุภาพ ใช้ภาษาสุภาพแทนที่จะเป็นภาษาธรรมดา และการใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับวัยหรือยศสมัยที่กำหนดในบทละคร ตลอดจนการแปลโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์เรื่องของคุณสมบัติของผู้พูดหรือคู่สนทนา ตัวอย่างข้อผิดพลาด เช่น

ตัวอย่าง 29 ถ้าไม่รีบเดี๋ยวจะไปไม่ทันรถไฟนะ (K)

ไม่เหมาะสม 早く行かないと電車に間に合わないぞ。

ควรแก้เป็น 早く行かないと汽車に間に合わないぞ。

คำว่า 電車 เป็นคำที่ไม่มีอยู่ในสมัยเมจิ แต่ผู้แปลกลับนำมาใช้ ทำให้เป็นการใช้ภาษาที่สมัยใหม่เกินยุคสมัยที่กำหนดไว้ ทำให้ขัดกับอารมณ์ของเนื้อเรื่อง สาเหตุน่าจะมาจากการขาดพื้นฐานความรู้ที่ตรงกับเนื้อหาในการแปล และไม่ได้ทำการค้นคว้าข้อมูล

ตัวอย่าง 30 (สะบู่พุทกับโอดามะที่เป็นภรรยา) ข้าแค่เหนื่อยนะ ช่วยไปเตรียมอ่างน้ำร้อนให้ข้าทีสิ (K)

ไม่เหมาะสม 少し疲れただけだ。お風呂を準備してもらえるか。

ควรแก้เป็น 少し疲れただけだ。風呂の準備をしてもらえるか。

ตัวอย่าง 31 (โอดามะพุทกับลูกค้า) ขอประทานโทษนะเจ้าคะ ตอนนี้ร้านของเราปิดแล้ว (K)

ไม่เหมาะสม 申し訳ございません。もう、お店は閉まっておりますが、

ควรแก้เป็น 申し訳ございません。もう、店は閉まっておりますが、

ตัวอย่าง 32 หิวมากเลย อดใจรอกินอาหารฝีมือลูกไม๊ไหวแล้ว (K)

ไม่เหมาะสม お腹すいた。もうたまらん。

ควรแก้เป็น お腹すいた。早くお前の料理が食べたいよ。

ตัวอย่าง 30 เป็นการใช้คำไพเราะ お風呂 ที่ไม่เหมาะสมกับคนเป็นสามี ที่มีบุคลิกเข้มแข็งเป็นตำรวจซึ่งพูดปกติกับภรรยาโดยไม่มีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงไม่เหมาะสม ขณะที่ตัวอย่าง 31 โอตามะซึ่งเป็นผู้หญิงที่พูดจาสุภาพไพเราะใช้คำยกย่อง お店 ในเรื่องของตนเอง ตัวอย่าง 32 พ่อของโอตามะเป็นคนอ่อนโยนพูดกับลูกด้วยคำที่ไม่อ่อนหรือหนักจนเกินไป การใช้ たまん จึงเป็นการใช้ภาษาที่รุนแรงเกินไป

ตัวอย่าง 33 (ชาวบ้านหญิง) นำสงสารจัง (K)

ไม่เหมาะสม かわいそうだな。

ควรแก้เป็น かわいそうに。

ตัวอย่าง 34 โอตามะ ลูกไม่ต้องห่วงเรื่องนั้นหรอก ขอแค่มีลูกอยู่ด้วย พ่อก็มีความสุขมากพอแล้ว (K)

ไม่เหมาะสม お玉、気にしないで。お前さえいれば十分だ。

ควรแก้เป็น お玉、気にしないでくれ。お前さえいれば十分だ。

ตัวอย่าง 33 ผู้พูดเป็นผู้หญิงแต่เลือกใช้ภาษาพูดของผู้ชาย ตัวอย่าง 34 แปลตรงตามภาษาไทยโดยที่ไม่มีความรู้สึกสำนึกถึงบุญคุณอยู่ในรูปประโยค ทั้ง ๆ ที่ตามบริบท พ่อรู้สึกขอบคุณลูกที่เป็นห่วงตนเอง

ตัวอย่าง 35 ถ้าฉันรวยขึ้นจะไปหาเมียใหม่สวย ๆ แล้วทิ้งให้นอนขึ้นอืด อยู่ในบ้านโสโครกนี้ให้ดู (K)

ไม่เหมาะสม 俺がお金持ちになったら、美人な妻を探して、デブなお前を捨ててやる！

ควรแก้เป็น 俺が金持ちになったら、美人な嫁を探して、太っているお前を捨ててやる！

ตัวอย่าง 36 (พ่อค้าถามโอตามะด้วยความสงสัย) เป็นเมียมันรี (K)

ผิด あいつの妻か。

ควรแก้เป็น あいつの嫁か。

ข้อผิดพลาดลักษณะนี้เกิดจากการที่ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำในภาษาญี่ปุ่นไม่เพียงพอ และการขาดความรู้ในการเลือกใช้คำที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกัน เช่น 妻 กับ 嫁 โดย 嫁 เป็นคำที่คนในครอบครัวของสามีหรือผู้อื่นเรียกรายาของตนเอง ในขณะที่ 妻 เป็นคำที่สามีกล่าวถึงภรรยาของตนกับผู้อื่น ดังนั้นเมื่อขาดความรู้จึงนำความรู้ด้านคำศัพท์ในภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่เข้ามาชดเชยความรู้ส่วนที่ขาดหายไป และแปลคำศัพท์ในภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นทั้ง ๆ อย่างนั้น

โดยสรุปข้อผิดพลาดในลักษณะเหล่านี้น่าจะเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษากับสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่สมบูรณ์ คือ ภาษาญี่ปุ่นมีการผันแปรไปตามเพศ การศึกษา อายุ อาชีพ ชาติพันธุ์ อารมณ์ วัตถุประสงค์ของผู้พูด คู่สนทนา ทำให้ผู้เรียนแปลผลิดงานแปลที่มีความบกพร่องในการแปล คือ เลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมในภาษาญี่ปุ่น ความผิดพลาดลักษณะนี้แม้ไม่ร้ายแรงเท่าความผิดพลาดด้านไวยากรณ์ แต่ก็ส่งผลเสียทางด้านภาพลักษณ์ของผู้พูด หรืออรรถรสของงานแปลได้ (วรรณ แสงอร่ามเรือง, 2545)

สาเหตุของข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น

จากการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียน และผลจากการสัมภาษณ์ถึงสาเหตุที่ผู้เรียนผลิตงานแปลผิดพลาดพบว่า ข้อผิดพลาดมาจากสาเหตุสำคัญๆ 2 ประการ คือ

1. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจกฎทางไวยากรณ์และโครงสร้างประโยค คำและสำนวนในภาษาญี่ปุ่นไม่สมบูรณ์

Ellis (1994) กล่าวว่า การเบี่ยงเบนออกจากกฎที่ได้รับการยอมรับของภาษาใดภาษาหนึ่ง เนื่องจากผู้เขียนขาดความรู้เรื่องกฎของภาษาปลายทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้ Corder (1994) กล่าวว่า ข้อผิดพลาดแสดงให้เห็นพัฒนาการในการเรียนรู้ภาษาที่สอง และสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนไม่เข้าใจสิ่งใด การที่ผู้เรียนนำรูปประโยคหรือคำที่ใกล้เคียง การสร้างคำใหม่ หรือการอธิบายความ หรือการหลีกเลี่ยงคำที่ไม่เข้าใจมาใช้จนทำให้เกิดการแปลผิด แปลเกิน แปลตกหล่น แปลตรงนั้น เนื่องมาจากผู้เรียนเรียนรู้ไม่สมบูรณ์ จึงมีความสับสนในการเลือกใช้

รูปประโยค คำหรือสำนวน ซึ่งสัมพันธ์กับผลจากการสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้เรียน พบว่าผู้เรียนเข้าใจความหมาย หน้าที่การใช้ไม่ถูกต้อง หรือขาดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างเพียงพอ จึงนำกลยุทธ์การเรียนรู้ของตนเอง เช่น การใช้รูปประโยคหรือคำที่ใกล้เคียงการสร้างคำใหม่ หรือการอธิบายความ หรือการหลีกเลี่ยงคำที่ไม่เข้าใจมาใช้ทำให้เกิดการแปลผิดพลาด

การสับสนของผู้เรียน มีผลมาจากการที่ภาษาญี่ปุ่นมีความแตกต่างกับภาษาไทยค่อนข้างมากทั้งด้านคุณสมบัติและการทำงานของคำตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยค ทำให้มีบางบทแปลที่มีการใช้โครงสร้าง คำ สำนวน ที่ไม่สามารถเทียบเคียงกับต้นฉบับ นอกจากนั้นยังมีไวยากรณ์ที่ใช้คำคล้ายคลึงกัน หรือความหมายคล้ายคลึงกันจำนวนมาก ทำให้เกิดความสับสน หากผู้เรียนไม่ศึกษาความแตกต่างให้เข้าใจ เมื่อนำมาใช้ในสถานการณ์จริง อาจทำให้เกิดความผิดพลาด (มาสุตะ อายาโกะ, 2558)

2. อิทธิพลของภาษาแม่

การแทรกซ้อนของภาษาแม่โดยถ่ายทอดลักษณะภาษาแม่มายังภาษาปลายทางในการแปลนั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก จากการวิเคราะห์พบข้อผิดพลาดที่มาจากอิทธิพลของภาษาแม่ร้อยละ 12.8 แม้ว่าผู้เรียนจะไม่ใช้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับต้นแล้วก็ตาม แต่ด้วยลักษณะทางโครงสร้างประโยค ไวยากรณ์และสำนวนภาษาที่แตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น ทำให้ผู้เรียนพึ่งพิงความรู้ในภาษาแม่(ภาษาไทย) ส่งผลให้เกิดการผิดพลาดในการแปล Sakota (2002) กล่าวว่าระดับความแตกต่างทางภาษาระหว่างภาษาที่ 1 กับภาษาที่ 2 เป็นสาเหตุหนึ่งของการถ่ายโอนยังมีความแตกต่างมากก็มีแนวโน้มจะถ่ายโอนเชิงลบได้มาก เนื่องจากความแตกต่างกันทำให้เป็นภาระแก่ผู้เรียน จึงทำให้เกิดการใช้ผิดบ่อย

นอกจากปัจจัยประการสำคัญดังกล่าวแล้ว ประสบการณ์การแปล และการขาดประสบการณ์เดิม (background knowledge) นับเป็นอุปสรรคของผู้แปลด้วย ประสบการณ์เดิมเป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้ผลิงานแปลได้อย่างถูกต้อง ประสบการณ์เดิมหมายรวมถึงความรู้ด้านวัฒนธรรม สังคม เพศ นัยยะของข้อความในต้นฉบับ ซึ่งผู้แปลจำเป็นต้องเข้าใจจึงจะสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างถูกต้อง (Kraichan, 2010) เมื่อขาด

ประสบการณ์เดิมจึงทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาการแปลงานที่ไม่เทียบเคียงกับต้นฉบับ หรือไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมวัฒนธรรมในภาษาแปล ก่อปรกับการถูกจำกัดด้วยเวลาที่ทำให้แปลภายในเวลาที่จำกัด จึงส่งผลต่อคุณภาพของแปลงานของผู้เรียน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ มีผู้เรียนแปลที่ได้สะท้อนว่าต้องการเวลาในการแปล และการค้นหาข้อมูลมากกว่าที่กำหนดให้เนื่องจากในบางสถานการณ์ในบทละครนั้นตนเองไม่มั่นใจว่าต้องใช้คำสำนวน หรือโครงสร้างแบบใด บางคำเป็นคำที่ไม่เคยพบในชั้นเรียน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อผิดพลาดมีบทบาทสำคัญต่อผู้สอน และนักวิจัยในการสำรวจกระบวนการเรียนรู้และกลยุทธ์ในการเรียนของผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดจึงถือว่าเป็นความจำเป็น เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนและช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนภาษาญี่ปุ่นที่ดีอีกทางหนึ่ง จากการวิเคราะห์การแปลบทละครเวทีภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น พบว่า มีข้อผิดพลาดทางด้านความถูกต้องตามไวยากรณ์ และเนื้อหามากกว่าความผิดพลาดด้านความเหมาะสมกับบริบททางการใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉท ในด้านไวยากรณ์สามารถจำแนกหัวข้อที่ผู้แปลมักมีข้อผิดพลาดเรียงจากมากที่สุดไปน้อยที่สุดคือ การใช้คำและสำนวน (ร้อยละ 27.9) การใช้เกินจำเป็น (ร้อยละ 16.7) การตกหล่น (ร้อยละ 13.8) การใช้คำช่วย (ร้อยละ 13.4) รูปประโยค (ร้อยละ 11.8) รูปของคำกริยา (ร้อยละ 2.5) และการลำดับคำ (ร้อยละ 2.2) ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการเลือกใช้คำซึ่งเป็นข้อผิดพลาดมากที่สุดนั้นเป็นการเลือกคำเหมือนหรือคำคล้ายที่ไม่ตรงกับ ความหมายของต้นฉบับ ไม่ว่าจะเป็นคำกริยา คำนาม คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์มาใช้แทน ในขณะที่ข้อผิดพลาดทางด้านความเหมาะสมกับบริบททางการใช้วัจนปฏิบัติศาสตร์และปริจเฉท เป็นการเลือกภาษาผิดพลาดในลักษณะที่ไม่ผันแปรไปตามเพศ การศึกษา อายุ อาชีพ ชาติพันธุ์ อารมณ์ วัตถุประสงค์ของผู้พูด คู่สนทนา เป็นต้น

สาเหตุของข้อผิดพลาดในการแปลส่วนใหญ่น่าจะเกิดจากกระบวนการ หรือพัฒนาการเรียนรู้อาเซียนญี่ปุ่นของผู้เรียนไม่สมบูรณ์อันเนื่องจากความแตกต่างที่ค่อนข้างมากระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น ทำให้เกิดความสับสน ผู้เรียนจึงพยายามแปลโดยการเลือกรูปประโยค คำ สำนวนที่ใกล้เคียง หรือสร้างใหม่มาใช้แทน อิทธิพล

จากภาษาแม่ นับเป็นสาเหตุอีกประการที่พบว่าทำให้เกิดการแปลผิดพลาด การที่จะหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดเหล่านี้ ผู้เรียน(ผู้แปล)จำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ความหมายของต้นฉบับที่เป็นภาษาไทยให้ถี่ถ้วนแล้วจึงถ่ายทอดร้อยเรียงเป็นภาษาญี่ปุ่นโดยคำนึงถึงเงื่อนไข กฎเกณฑ์และรูปแบบเฉพาะของภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นภาษาปลายทาง

ผลการศึกษาทั้งหมดที่ได้จากการศึกษานี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้สอนควรจะให้ความสนใจในการเรียนการสอน หรือส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาเกี่ยวกับความหมาย และหน้าที่การใช้ของรูปประโยค การใช้คำและสำนวน และอื่นๆ ในภาษาญี่ปุ่นให้มีความสมบูรณ์ รวมถึงผู้เรียนต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างภาษาญี่ปุ่นกับภาษาแม่(ภาษาไทย) รวมถึงต้องฝึกการใช้ภาษาญี่ปุ่นให้มากขึ้น ทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างคำ สำนวน โครงสร้างไวยากรณ์ที่คล้ายคลึงกัน จนไม่เกิดความสับสน และเพื่อลดการผิดพลาด และพัฒนาทักษะด้านการแปล จึงขอเสนอการใช้คลังข้อมูลภาษาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น วิโรจน์ อรุณมานะกุล (2545) อธิบายว่า คลังข้อมูลภาษาช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นรูปแบบการใช้จริงของภาษาในลักษณะต่างๆ และชี้ให้เห็นถึงความถี่ในการปรากฏหรือการใช้ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันว่าคำหรือรูปแบบประโยคนั้นๆ มีการใช้บ่อยหรือมากน้อยเพียงใด และยังช่วยให้การศึกษาเรื่องของคำปรากฏร่วมเป็นไปได้สะดวกมากขึ้น การใช้คลังข้อมูลภาษาน่าจะช่วยให้สามารถเลือกใช้คำ รูปประโยคได้เหมาะสม ถูกต้องตามบริบทได้

การสอนแปลโดยเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกระบวนการแปลที่เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์ของต้นฉบับ จากนั้นจึงถ่ายทอดความหมายให้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่มีการตัดหรือแต่งเติมโดยไม่จำเป็น มีความรอบคอบ ตรวจสอบความถูกต้องของงานแปลเสมอตามแบบทฤษฎีการแปลของ Nida หรือแบบ Skopos theory และทฤษฎี Translatorisches Handeln น่าจะเป็นอีกประการหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยลง

นอกจากนี้ การรวบรวมข้อผิดพลาดจากการแปลที่พบบ่อยหรือประเด็นที่น่าสนใจมาให้ผู้เรียนได้อภิปรายและร่วมกันแก้ไข พร้อมทั้งการฝึกให้สังเกตข้อผิดพลาดของผู้อื่นอยู่เสมอ น่าจะนำไปสู่ความระมัดระวังในการใช้ภาษาของตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ ดวงพิตรา. (2544). แปล แปลง และแปรรูปบทละคร. กรุงเทพฯ : ศยาม.
ดวงตา สุพล. (2541). กลวิธีและทฤษฎีการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชู ต้นดิรัตน์สุนทร. (2552) ลำอานี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
บ้านพระอาทิตย์.
- บุษบา บรรจุมณี. (2549). ทางลัดสู่ลำน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.
มาสุตะ อายาโกะ. (2558). เรียน 100 ไวยากรณ์ญี่ปุ่นชนชั้นกลาง - สูง
ผ่านการ์ตูน. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).
- วรรณภา แสงอร่ามเรือง. (2545). ทฤษฎีและหลักการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2545). ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณารถ วิมลเฉลา. (2543). คู่มือสอนแปล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัณณวี สายบัว. (2542). หลักการแปล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุณิย์รัตน์ เนียรเจริญสุข. (2551). วิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านการเขียนของนักศึกษาไทย
ที่เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับสูง. วารสารศิลปศาสตร์, 8 (1), 110-131.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2552). การแปลขั้นสูง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เสรี ชมชอบ. (2542). การแปลเบื้องต้น. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ลิตธา พินิจกุล. (2542). คู่มือฝึกแปลอาชีพ. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- สมเกียรติ เขวงกิจวิช. (2558). กลวิธีการแปลสำนวนแสดงวัฒนธรรมภาษาญี่ปุ่น
เป็นภาษาไทย. วารสารญี่ปุ่นศึกษา, 32(2), 103-118.
- Barik, H. C. (1971). A Description of Various Types of Omissions, Additions and
Errors of Translation Encountered in Simultaneous Interpretation. Meta,
16-4, pp. 199-210.

- Barnwell, K.G.L. (1980). **Introduction to semantics and translation**. England: Summer Institute of Linguistics.
- Cook, G. (1999). **Discourse**. Oxford: Oxford University Press.
- Corder, P. (1967). **The Significance of Learners' Errors**. International Review of Applied Linguistics, 5, pp.161-169.
- (1981). **Error Analysis and Interlanguage**. 1st ed. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (1985). **Understanding Second Language Acquisition**. Oxford: Oxford University Press.
- (1994). **The Study of Second Language Acquisition**. 1st ed. Oxford: Oxford University Press.
- Kraichan, P. (2010). **English Tranlation**. Bangkok: Klead Thai Publishing.
- Levinson, S. C. (1983). **Pragmatics**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lewis, M. (1993). **The Lexical Approach**. London: Language Teaching Publications.
- Nida, Eugene A. and C.R.Taber. (1982). **The Theory and Practice of Translation**, Leiden: E. J. Brill.
- Toyoshima Chiho, Fujita Atsushi, Kageura Kyo and Anthony Hartley. (2016). Analysis of Error Patterns of Translation Students based on Revision Categories, **Invitation to Interpreting and Translation Studies**, No. 16, 47-65
- Pattarawan Yuyen ・ 太田卓志 ・ 山口雄代 ・ 吉田直子 (2002) 『中級作文におけるタイ人学習者の誤用分析—チェンマイ大学日本語科の学習者を例として—』 国際交流基金 バンコク日本語センター紀要 5 号、 97-112.
- 石橋玲子 (1997) 第 1 言語使用が第 2 言語の作文に及ぼす影響—全体的誤用の観点から」 『日本語教育』 95 号

市川保子 (1997) 『日本語誤用例文小辞典』 凡人社

金水敏 (2016) 「役割語とキャラクター言語」 (編) 『役割語・キャラクター言語研究 国際ワークショップ2015』 5-13. 私家版. 大阪大学大学院文学研究科

坂口昌己 (2004) 日本語学習者が生成する格助詞ガ・ヲの誤用とその修正について一作文データからみた母語別誤用傾向一 『研究論業』 63 号、65-75.

迫田久美子 (2002) 『日本語教育に生かす第二言語習得研究』 アルク

杉本妙子 (1997) 『格助詞「を」をめぐる誤用一分類と分析一』 『茨城大学人文学部紀要コミュ

ニケーション学科論集』 1号、31-50.

豊島知穂・藤田篤・田辺希久子・景浦峯 (2016) 翻訳教育での利用を意識した翻訳エラー分類体系 の再構築. 言語処理学会第22回年次大会発表論文集

